

Externe Competitie 2025-2026

Ronde 4

Heerlen 1 - Venlo 1 klein

Door: Nico van der Hoogt

De Steen

“Ergens aan het eind van de negentiende eeuw of het begin van de twintigste eeuw is er in Heerlen een ovale kalksteen gevonden waarin een aantal strepen zijn gekerfd. Het gaat om een rechthoek met daarbinnen vier schuine lijnen en één rechte lijn. Het was toen onduidelijk wat daar de bedoeling van was, maar het was wel duidelijk dat de steen uit de Romeinse tijd kwam. Hij werd opgenomen in de collectie van Het Romeins Museum.

Een paar jaar terug herontdekte Walter Crist, archeoloog bij de Universiteit Leiden, de steen – minstens 1550 jaar oud - in de collectie van het museum. Crist is gespecialiseerd in oude spellen en was meteen geïntrigeerd. *“Het uiterlijk van de steen deed erg denken aan een spel, maar ik herkende het patroon niet van andere oude spellen die ik ken”, vertelt hij in een persbericht. Op de lijnen zag hij bovendien slijtage, precies op de plek waar je een pion zou schuiven.*”

¹ Ludus Coriovalli→Spel van Heerlen

Aldus Tim Tomassen in het populair wetenschappelijke magazine “Kijk” op 11 februari jongstleden. Eerst maar even dat bewuste artefact in beeld:

Een stenen bordspel met een voorbeeld van pionnen die werden gebruikt in de Romeinse tijd. (Beeld: Het Romeins Museum.)

Met behulp van de almaar voortwoekerende AI technologie wist Crist zelfs met grote waarschijnlijkheid, aan de hand van slijtagesporen, de spelregels van het spel te achterhalen. In het kort kwam het hierop neer: Het spel wordt met twee spelers gespeeld. Eén persoon is de jager en heeft vier pionnen, de ander is de prooi en heeft twee pionnen. Als de prooi is ingesloten, draaien de rollen om. De persoon die als jager de minste zetten nodig heeft om de prooi te vangen, wint.

De Romeinen gebruikten waarschijnlijk pionnen van glas, bot of aardewerk. In het spel, dat de onderzoekers *Ludus Coriovalli*¹ hebben genoemd, probeert de jager de twee pionnen van de prooi in te sluiten. Iedere beurt mag een pion verplaatsen naar een kruispunt verder.²

² De volledige regels zijn op het internet op te duikelen!

Ergo: in Zuid-Limburg werd er in die tijd der antieke Romeinen al met pionnen op een ‘bord’ geschoven! Ook de lokale, onderworpen bevolking moet er kennis van hebben opgedaan. Dat moet weer – these mijnerzijds – in het DNA van die mensen zijn gaan zitten. En dat verklaart – wederom een persoonlijke aanname – dat men in en rond dat indertijd zo geheten Coriovallum een bordspel denkvoordeel heeft opgedaan. En dit genetische voordeel, nu komt de aap uit de mouw vanwege deze wat uit de hand gelopen intro op mijn verslag, verklaart natuurlijk mede dat wij die dag tegen een kleine nederlaag in datzelfde Heerlen opliepen.

Spanningsverklapper, inderdaad.

Een ander bordspel met schaak- en damkenmerken uit die tijd was het Ludus Latrunculorum. Hier zien we de legionnaires Flaterius Matthus en Remisius Pattha aan het werk. Claudius Kibitsio ziet toe. (Bron: “De Bello Gallico”, J.Caesar.)

Schaken nu!

³ Maar zie ook mijn ‘Romeins’ verslag van ronde 4, seizoen 2009-2010 in het archief, Pionneke 2 - Venlo 2!

De hoogste tijd voor de resultaten en toelichting bij de sportieve onderonsjes van de twaalf *Ludens Hominem* van die dag.

De Partijen & Meer

Genoeg over die Romeinen inderdaad.³ Tijd voor schaakactie. Als eerste wist ik die namiddag de score open te breken. Er volgt nu een lichtelijk curieuze pot met een witte lange rochade op zet 19 en de zwarte korte versie op 22! En ook bijzonder, de zwarte toren op a8 en het paard op b8 zijn nooit van hun plaats gekomen...

Bord 3

Wit: Nico van der Hoogt (1900)

Zwart: Gabor Soros (1990)

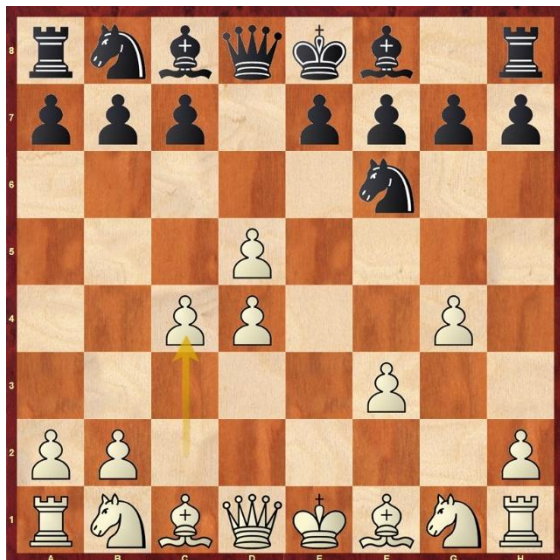
Falsk Scandinaviska

Gabor trok – als verrassing bedoeld – een lichtelijk obscure variant van het Scandinavisch uit de schaakkast. **1.e4-d5 2.exd5 Pf6 3.d4 Lg4?!**
Beeld:

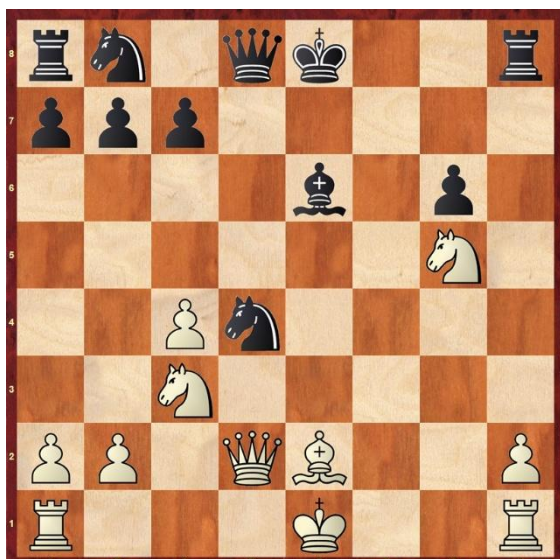

Deze anomalie speelde veelvuldig clubkampioen Peter Schoeber tegen mij enige jaren geleden in de interne competitie. Ik vond toen al, naturel, de sterkste voortzetting. De tekstzet impliceert een zwart pionoffer. **4.f3 Lf5 5.g4 Lc8 (?)** actiever is **5...Lg6 6.c4** en Gabor staat 'gewoon' een pion achter...

Bewijs:

Geroutineerd hield ik de druk op de ketel. Dan komt het ogenblik van die late, lange 0-0-0. Na **18...Pf5xd4** (sloeg daar een pion): diagram!

Nu dus: **19.0-0-0 !** De sterkste voortzetting. Er volgde: **19...Pxe2+ 20.Pxe2 Dxd2+ 21.Txd2 Lxc4** dat ging gepaard met een remisebod. Mooi niet! **22.Pf4** en nu werd ik toch ietwat verrast door: **22...0-0!** Beeld:

Het mag de pret allemaal niet drukken. **23.Pxg6 Te8 24.b3 Lb5 25.Tg1 Kg7 26.Pf4 Kh6 27.Pf7+ Kh7** met een mogelijk mat in 5. **28.Td5**

Slotstelling:

Dat mat in 5 ontging me even. (U niet?) Gabor had genoeg gezien. 1-0

Aangaande het fenomeen van late ro-kades is voorlopig het record officieel in handen van de witspeler in de partij **Yakov Murey en Rogelio Antonio Jr.**, gespeeld in Biras 1989. De ro-kade werd pas uitgevoerd op de **48ste** zet door Murey! Helaas onlangs overleden.
Hier is Yakov aan zet:

IGM Yakov Murey (1941-2025)

Ja rokade-angst. Soms een koninklijk probleem...

Maar ik zou verslag doen van de krijgshandelingen. Verder dus met:

Bord 6

Wit: Jean Bodelier (1884)

Zwart: John de Laat (1823)

Damegambiet

John kwijt zich aanvankelijk prima van zijn taak en staat er na **13...Dd8-d7** riant op. Visueel bewijs:

Meester Fritz kent zwart minzaam een plusje van 0.85 toe. Niets aan het handje. Maar gaandeweg vervlakt de strijd en houden beide kempaantjes elkaar keurig in evenwicht. Tot John als eerste een stap van het rechte pad doet. En wel na **28...Lf5-e4(?)**

29.f3 Lh7 30.Dc1 Txc3 31.Dxc3 Pe8
32.Dc6 waarmee Jean het zwarte cas-
 tellum dreigt binnen te vallen. Zonder
 te kloppen...Met 32...Lf5 kon er nog
 goed gekeept worden. Na **32...De7**
 registreert Fritz de eerste echte mis-
 kleun van de dag. **33.Dxd5 Kf8**
34.Lf1 Lf5 35.Lc4 Pc7 ? 36.Dxf7
 Eindbeeld, want opgegeven.

1-0. Mooier kan ik het niet maken!

Dan Danny. Ook hij beleefde een
 doorschaakt middagje.

Bord 4

Wit: Horst Gillessen (0)

Zwart: Danny Boskemper (1844)

Koningsindisch

Doordat Danny wat weifelend ope-
 reert, komt hij in een zijnerzijds wat
 gedrukte stelling terecht. Wanneer er
 vervolgens een zwarte rossinant op a8
 belandt, is dat meestal geen goed
 nieuws.

Hiervan een visueel bewijs; stelling
 na **20...Pc7-a8**

Verder: **21.De3 Tc7** en, toe maar,
 weer een diagram!

Want hier ontsnapt onze interne
 Leeuw al aan groot gevaar! Ziet u het
 zelf ook? Neemt u rustig even de tijd,
 ik drink ondertussen mijn koffie...

Ach, natuurlijk, Horst kan hier min of
 meer vernietigend toeslaan met:
22.Pc5!! waarna een aansprekende
 variant kan luiden: **22...dxc5 23.d6**
Lxc2 24.dxe7 Lxd1 25.exf8D+ Lxf8
26.Txd1 De6 27.Td8 en dit verdient
 een heus *analyse diagram*:

En dat ziet er zeer ongezond uit. Maar ook wits vervolg **22.Lb3** is dik in orde. **22...Pc8(?) 23.a4** (weer Pc5!) **Pab6 24.axb5 axb5 25.De2 Pa7 26.Le3 Pa4** en Horst heeft de touwtjes nog stevig in handen. Ik heb weer beeld voor u:

Eenvoudig was nu: **27.Lxa4 bxa4 28.Da6!** Edoch nu ontsnapt onze man (voorlopig) uit de klauwen van de witspeler. Dat is een voordeel als je in wat lagere Elo regionen opereert: je

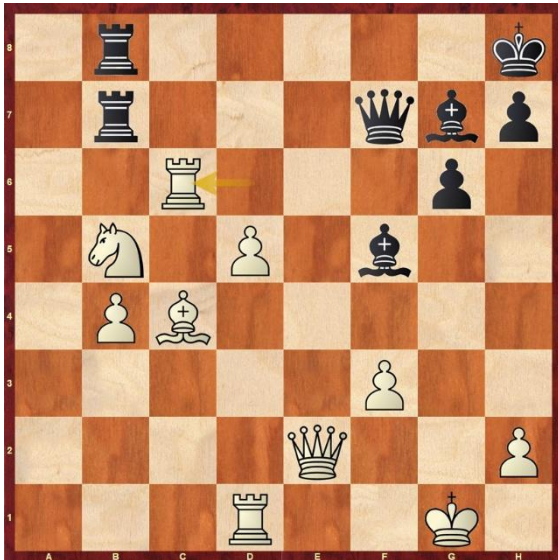
krijgt vaker een kans op herstel in benauwde situaties. Danny grijpt die met beide handen (meer heeft een mens niet) aan na: **27.Lxa7? Pxc3 28.Pxc3 Txa7 29.Pxb5 Tb7 30.Tc6** en tot grote Venlose opluchting is de zaak weer in evenwicht! Visueel gezien:⁴

Voorwaarde is uiteraard wel de juiste voortzetting te vinden. Dat kon hier het beste met: **30...e4! (fxe4? Lg4!)** **31.Pxd6 exf3 32.gxf3 Txb4 33.Pxf5 Dxf5** en een remise wenkt in de verte... **30...Tfb8 31.Lc4 e4(!)** met opnieuw een gelijke stand... **32.Txd6 exf3 33.gxf3 Df7 34.Tc6** en hier sloeg het zetduiveltje toe en maakte voortijdig een einde aan deze pot. Uit piëteit en privacy redenen laten wij die uitglijder bedekt met de mantel der liefde...

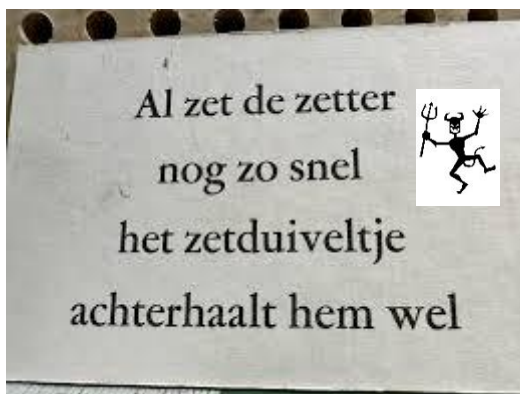
⁴ Visueel gezien → pleonastische dubbelspraak!

Noodlotsstelling na 34.Td6-c6

Wie het tóch weten wil, mag Danny (voorzichtig) zelf vragen...
Kop op, er komen betere tijden!

Een nachtmerrie voor zo menig schaker. Reeds in de oude wereld van de drukkerijen werd niet voor niets onderstaande spreuk op de muren aangebracht. Die ook schakers zich ter harte mogen nemen...

En we blijven nog even in de verliesmodus. Want ook Bas moest er die donkere namiddag aan geloven. Hoe dat kwam:

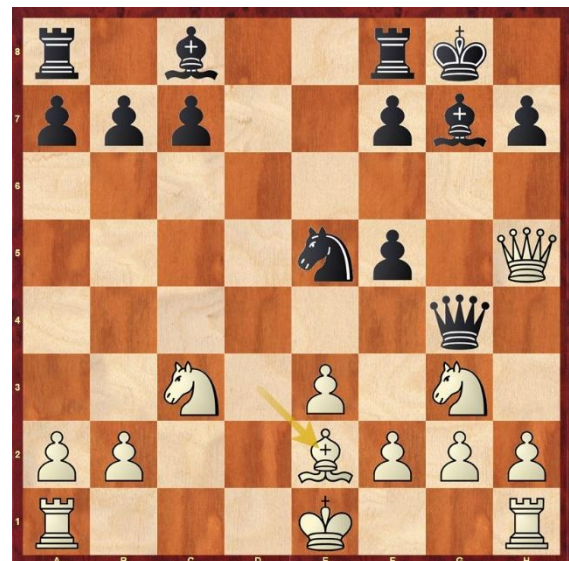
Bord 2

Wit: Raoul Frijs (1987)

Zwart: Bas van der Grinten (1951)

Ongebruikelijke varianten

In die door Fritz zogeheten minder gangbare aanpak, kan Bas na 13.Ld3-e2 de positie equilibreren. Ik laat u dat wederom zien.

Het zwarte loperpaar compenseert voorlopig de wat tochtige, donkere koningsveste. Het simpelst was nu: 13...Dxh5 14.Pxh5 Td8 en de geur van remise hangt penetrant boven bord 2. Zulks is aan Bas niet besteed. Hij gaat op pionjacht met 13...Db4(?) 14.0-0 Dxb2 de pseudo schaakwijsheid : 'Sla nooit op b2, zelfs als het goed is', schrikt Bas niet af... 15.Pd5 Le6? (Pg6 redt het meubilair) Nu wordt Bas op die winderige koningsvleugel overlopen. QED:

Raoul slaat toe als een reeds 6 maanden vastende, bloeddorstige tijgerhaai: **16.Pe7+ Kh8 17.Pexf5 Pd7 (?) 18.Tab1 Dxa2 19.Pxg7 Kxg7 20.Ld3** en de zwarte Monarch, inmiddels zwaar verkouden, wordt genadeloos uitgerookt. Op zet 29 viel het doek. De uitrookstelling:

1-0

Dat is een derde nul op rij. Om op de loer liggende depressieve buien voor te zijn, is het hoog tijd voor wat

lichtere kost. Een bekende cartoon. Nu met een andere lading.

Ik zie het al, de Boer. Te lang op (de) A2 gestaan?

Brengt ons bij Roberts bijdrage van de dag.

Bord 5
Wit: Robert Meilink (1827)
Zwart: Frank Offermans (0)
Frans

Na een rustige Fransman lijkt onze man regelrecht op de zege af te stevenen. Aanschouw daartoe de stand van zetten na **18...Tf8-g8**

Met groot win klaar voordeel. Door-
dat Roberts notatie wat cryptisch is
vormgegeven kan ik helaas het ver-
dere verloop niet weergeven. Er rolde
tot slot een teleurstellende remise
uit...

De slotpot was voor rekening van
Ololi.

Bord 1

Wit: Ololi Alkhasjvili (2204)

Zwart: Marcel van Haren (2016)

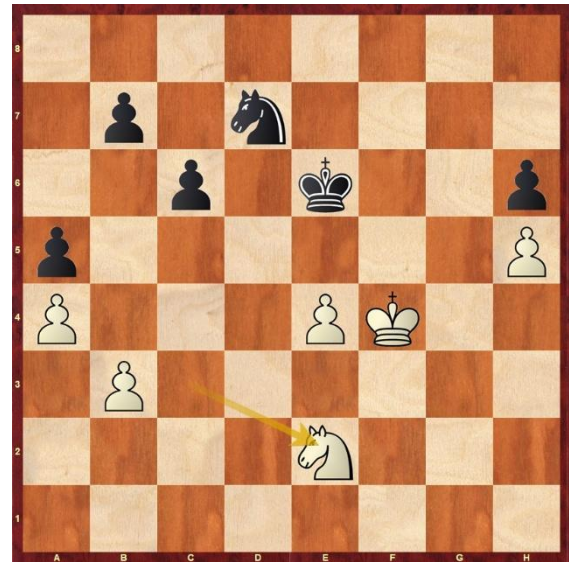
Philidor verdediging

En die zou lang gaan duren. Ololi ver-
keerde in de veronderstelling, dat bij
winst er een 3-3 eindstand uit zou rol-
len. Wie goed heeft opgelet weet, dat
dit onmogelijk was. Het leverde alle-
maal wel een interessant eindspelspel
op. We komen in de partij na **26.Tad1**
... Het staat er dan zó voor:

Ololi heeft inmiddels de d-lijn bezet.
Veel is (nog) niet aan het handje. In
het vervolg (ze speelden namelijk
door) worden er ook nog de torens ge-
ruild. Op zet 43 constateert Fritz dan

ook terecht een uitgekiend even-
wicht. Overtuig u zelf na **43.Pc3-e2**

Zoals gezegd speelde *unsere Dame*
aus Krefeld door vanwege een mis-
verstand. Het blijft natuurlijk altijd
wel oppassen in dergelijke vereen-
voudigde stellingen. Marcel maakt
inderdaad een forse uitglijder in de
stelling na **49.Kf5-e4** :

Want speelde – verleidelijk – **49...c5**
? (...Kf7 of Kd7 houdt gelijk) . De
tekstzet verliest op slag. **50.Pf5+ Ke6**
51.Pxh6 en de vrijgemaakte h-pion

zorgde een tiental zetten later voor het eenvoudige winstpunt. 1-0 Te weinig evenwel om het Venlose dagverlies af te wenden.

Totaal: Heerlen 1 – Venlo 1: 3,5-2,5

Ach, dit alles is slechts een zucht in de eeuwige, ziedende schaak zee. Maar het is gezien en niet onopgemerkt gebleven...
U bent weer op de hoogte!

Het werd dus een lange schaakdag, maar het kan erger!

*Als we het brandalarm 's activeren,
Godfried?*

Tot betere tijden!

Nico.

N.B. Deze tekst is zorgvuldig samengesteld zonder gebruik van A.I. zoals Chat GPT. Ook Nengels, niet ter zake doende zaken en spel-fouten zijn consequent vermeden.